

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Theophili Raynavdi, Ex Soc. Iesv. Erotemata De
Malis Ac Bonis Libris, Deque Ivsta Avt Inivsta, eorumdem
confixione**

Raynaud, Théophile

Lvgdvni, 1653

II. Quinam libri generatim loquendo, improbandi?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11141

Periculi fossarij, maledicentissimæ petulantia repenti, benè memores Theodori Bibliandri aquæ sextarij, grunnitus contra librorum quorumcumque confixionem, atque aded contra Indices expurgatorios, referam infra ex eius præfatione Apologetica pro Alcorano, qui vnus operæ illius scopus, eam cum autore, manifestè reuincit sceleris.

In Catholica Ecclesia, (cuius vsibus aduersari, insolentissimæ insania damnat S. Augustinus,) Indicem amplum expurgatorium primus, (quod sciam,) confecit in Romana Synodo Gelasius. Exinde ad annum vsque 1548. alius generalis Index non prodiit. Annis verò consequentibus confecti sunt complures, vnus anno 1552. alter plenior anno 1554. rursusque alter anno 1559. Postea etiam Pius IV. ex monito Tridentinæ Synodi, alium confecit librorum expurgatorium catalogum, cui plenè perficiendo, & omnibus numeris absoluendo, Gregorius XIII. & Sixtus V. nauarunt operam: iis tamen duntaxat in Indicem relatis libris, qui apertè hæretici essent, aut blasphemi, vel schismatis, ac scandalorum ingeneratiui, aut obscœnitate infames. Admouisse Indici extremam manum visus est Clemens VIII. quo Pontifice dilatatæ admodum sunt Indicis simbriæ; tameris arctè, & angustè id tunc factum videri debeat, præ posterioribus temporibus.

8.

EROTEMA II.

Qui libri, (generatim loquendo,) improbandi?

Non est standum hac in parte, sensui cuiuscumque; à nonnullis enim, multi libri optimi, retulerunt suffixionem, iuxta illud Claudiani ad Alexium, vsurpatum ab Ennodio *lib. 2. epist. 6.*

*Ipsè parens vatum, princeps Heliconis Homerus,
Iudicis excepit tela seuera nota.*

Nec Latinæ Poëseos princeps Maro, in opere ad miraculum exulta, euasit nigros calculos malè feriatorum, vt est apud Persium *satyr. 1.* verbis illis,

*Arma virum; nonne hoc spumosum, & cortice pingui,
Vt ramale vetus uegrandi subere coctum?*

Eadem nota iniusta Lucano atque Papinio; quem tamen Sidonius post carmen 22. scriptorem vocat *præiudicatissimum*, & à dotibus optimi autoris celebrant ipsius *centur. 1. epist. 13.* & in Poëtica Iulius Scaliger *lib. 6. cap. item 6.* Quid in oratione soluta Tullius, nitentis eloquij idea, nonne distortis quibusdam æui suis ingeniis, (referente Fabio *lib. 12. institut. cap. 10.*) audiuit, scriptor *tumidus, & Asiaticus, ac redundans & exultans, ac penè viro mollior?* En quæ de scriptis probatissimis sint imperitorum pessimè consentium iudicia. Attendendum igitur est, non quid hic, aut ille pronuntiet; sed quid ipsa natura rei ferat. Vt plurimum non alios libros, quàm malos, esse improbandos, & configendos, videtur extra controuersiam. Aio, *vt plurimum,* quia recenti experimento deprehensum est, aliquos libros nullo modo

9.

6 *Qui libri improbandi, generatim.*

malos, vifos esse idoneam confixionis materiam: sed hoc & rarum, & recens est, vt *infra* patebit. Vt plurimum autem libri, qui confixione digni sunt vifis, libri sunt mali.

Qui hoc loco dicantur libri mali?

10. *Mali libri nomine, non intelligitur quilibet liber, boni libri nomine indignus, siue malus absolutè, vt cum Metaphysicis loquat: sed intelligitur liber respectiuè malus, hoc est, damnosus atque nociuus. Nam, vt differit Sarisber. lib.7. Polycratici c.10. etiam libri in se mali, aliquid boni continent, & legi cum fructu possunt. Sanè si omnes libros in se malos, hoc est, absolutè & in se non bonos, eliminatos quis velit, maximam omnino librorum partem cadere oporteat. Quotus enim est, in tanta librorum, non dico multitudine, sed propè infinitate, quantam prurigo innumerorum scripturientium fundit in dies, qui absolutè *boni libri* nomine venire debeat? Neque hæc noua querela est. Scriptitari passim libros à doctis, & indoctis, querebatur æuo suo Flaccus, multos indicans fundi à multis malos libros. Caditque etiam, ea, vt cum Tertulliano dicam, *imbonitas*, in plerosque libros, qui calculo suffragatorum non idoneorum, boni interdum adiunt.*

Corrupta circa librorum bonitatem iudicia.

11. Nonnullis videntur *libri boni*, qui teruntur plurimorum manibus: qua rubrica diriguntur Bibliopola, qui librorum venditione quæstum captant; sed est rubrica sanè fallax. Quod enim rectè statuebat Ioannes XXII. (referente Nauclero *generat. 45.*) [Nihil est à veritate alienius, multitudinis, siue vulgi sententia, quia quicquid laudat, vituperio dignum est; quicquid cogitat, vanum; quicquid loquitur, falsum; quicquid improbat, bonum; quicquid extollit, infame.] Hæc vniuersè de multitudinis sensu prolata, valent nominatim in hoc negotio, verè enim dixit Gerfo *lib. de laude scriptorum, consideratione 10.* [Pluries emuntur, & studiosius teruntur mali libri, quàm boni.] Nimirum, vt ait Terentianus,

Pro captu lectoris, habent sua fata libelli.

At lectorum plerique, potius apti sunt ad librum nullius momenti, quàm ad librum exquisitè bonum peruolurandum. Indignabatur primà in Ruffinum Apologià S. Hieronymus, esse qui de libri bonitate, ex lectorum numero pronunciarent, cum tam multi in libris nihili euoluendis reuoluendisque, iuges sint. [Vulgi, (inquit,) lectione contenti, Doctorum aures despiciunt, & contemnunt illud elogium quo procax imperitia denotatur:

— *Non tu in triniis indocte solebas*

Siridenti miserum stipulà disperdere carmen?

Quasi non cirratorum turba, Milesorum in scholis figmenta decantet, & testamentum suis, Bessorum cachinno membra concutiat, atque inter scurrarum epulas, nugæ istiusmodi frequententur. Quotidie in plateis, fictus hariolus, stultorum nares verberat, & obtorto scorpione dentes mordentium quatit:

quaritur: & miramur, si imperitorum libri lectorem inueniant?] Quem hinc vocat *obortum scorpionem*, Epist. 16. vocat *obortum fustem*. Et idem iterat lib. 2. in *Iouin.* ferè in fine, vt propterea suspicari quis possit, in primo loco, pro *scorpionem*, legendum *Scipionem*. *Virgam lauream* interpretatur Casaubonus ad *Theophrasti characteres*, cap. de *superstitione*. Videndus ad eam epistolam 16. Marianus Victorius. Sensus ergo Hieronymi est, miramur libros ineptissimos inuenire lectores, cum quotidie circulatores nugiuendi, tam confertum auditorium nanciscantur? Idem egregiè *epistola quadam ad Eustochium*: [Nullus imperitus scriptor est, qui lectorem non inueniat similem sui; multoque pars maior est, Milesias fabellas reuoluentium, quam Platonis libros. In altero enim ludus & oblectatio est, in altero difficultas & sudor mixtus labori. Denique, Timæum de mundi harmonia, astrorumque cursu, & numeris disputantem, ipse qui interpretatus est Tullius, se non intelligere confitetur. Testamentum autem Grunnij Corocottæ Porcelli, decantant in scholis, puerorum agmina cachinnantium. Igitur & noster Luscius Lauinius fruatur testibus, imò fautoribus suis, vincatque multitudine, quia forsitan vincit ingenio: mihi sufficit paucorum testimonium. Peruersa igitur amussis est ad libri bonitatem dignoscendam, vulgi confertim legentis iudicium. An non enim argumentum pessimi, turba?

Alij de libri bonitate ex tituli splendore pronunciant. At quàm multi imponunt ea ratione lectoribus, appingentes magnificos titulos, quibus fucum faciant simplicibus? Plinius huiusmodi inanitatem refellit in præfatione ad historiam, *sub finem*. [Inscriptionis (inquit) apud Græcos mira felicitas, *κέρων* inscripsere, quod volebant intelligi fauum: alij *κέρως ἀμαλθείας*, vt vel lactis gallinaci sperare possis in volumine haustum. Iam *Μύσα, παρὰ Νέλαι, ἐσχαιεῖδιον, λευκῶν πινακίδιον*; inscriptiones, propter quas vadimonium deferri possit. At cum intraueris, *Dij, Deæque*, quàm nihil in medio inuenies!] Ex variis antiquis, multa paucis circa titulorum, siue inscriptionum libris præfixarum varietatem, congeffit Iulius Scaliger lib. 3. *Poëtices* c. 126. Gellius quoque, (non enim aspernabor Grammatici suffragium, quem D. Augustinus *liberaliter eruditissimum* nominat, hoc rectorium insipientiæ effusè derisit lib. 20. c. 21. collectis multo pluribus inscriptionum, (vt vocat,) festiuitatibus. Libros mendaciis factos, nomen ac titulum splendidum veridicorum præferentes, recensui initio operis de æquiocatione.

Sed neque, (quod multos facere videmus,) de libri bonitate, ex librorum ab Autore conscriptorum multitudine, est statuendum. Egregiè S. Basilii *epist. 74.* agens de Apollinare, [*Facilitati*, (inquit,) scribendi, qua per occasionem ad quosuis irrepit, coniunctam habens sufficientem linguæ facultatem, orbem libris suis repleuit, contempto Ecclesiaste, qui cauendum esse dicit, ne multi fiant libri. In multitudine autem certum est, quòd multa delinquantur. Nam quomodo potest in multiloquio vitari peccatum?] Eundem Apollinarem, Naz. quoque sugillat *orat. 52.* quòd numerosam ingenij fœturam iactaret. Origenem eadem ex causa carpit Theophilus *Alex. epist. 2. Pasch. & Epiphan. her. 64. n. 5.*

Concluditur,

Concluditur, libros malos hîc non dici, qui non sunt absolutè, & in se boni; sed tantùm malos respectiuè.

13. Plerique igitur libri, ex iis, qui aliquo ex prædictis modis boni habentur, mali sunt in se, & absolutè. Nec idcirco tamen Libitinæ illicè sunt addicendi, cùm tales interdum sint, quibus aliquid insit boni. Imò nullum esse librum tam malum, ut non aliqua parte prodesse possit, censuit Plinius, referente Plinio iuniore *lib.3. epist.5.* præiuerátque Varro *lib.6. de ling. Lat.* cuius illa sunt scitè æquè ac verè dicta. [In bona segete neque nullum est spicum nequam, neque in mala non aliquod bonum.] Possis de magna librorum parte verè statuere quod de carminibus suis Martialis *lib.6.*

*Sunt bona, sunt quedam mediocria, sunt mala plura,
Quæ legis hîc: aliter non fit, Auite, liber.*

Et lib.7. epigr.65.

*Triginta tanto mala sunt epigrammata libro:
Si totidem bona sunt, Lause, liber bonus est.*

Esse porrò eam librorum tenuium iuxtà, ac eximiorum varietatem in Dei Ecclesia opportunam, tanquam diuersæ, & inæqualis supellectilis multiplici-
tatem, ad instruendam, & exornandam magnam domum, scitè dixit Prudentius in præfatione *Enchiridij*, uersibus illis:

*Multa diuitis domo
Sita est per omnes angulos supellex:
Fulget aureus scyphus,
Nec are desit expolita peluis:
Est & olla fœtilis,
Grauisque, & ampla argentea est paropsis:
Sunt eburna quæpiam.
Nonnulla quercu sunt cauata, & ulmo,
Omne vas fit uile,
Quod est ad usum congruens herilem,
Instruunt enim domum.*

Cùm igitur libros malos configendos decerno, non id statuo de libris quibusuis in se, siue absolutè malis, qui scilicet non sint exquisitè conscripti; sed de libris, qui aliis nocumentum inferre malignitate sua possunt; ideòque sint respectiuè mali. Possimus autem variè coniungendo & absolutam, & respectiuam malitiam librorum, quadruplicem eorum seriem digerere; sunt enim libri quidam mali, & nociui: sunt alij mali, & non nociui: sunt tertid quidam non mali, sed nociui: sunt denique alij utriusque malitiæ expertes; sed quia ita fert eorum fatum, confixioni spatentes. Agendum de omnibus sigillatim.

Series I. Libri mali, & nociui.

Hac prima serie comprehendam in primis libros illos, qui fidei puritatem commaculant, ut libros hæreticorum, & Atheorum: deinde eos, qui ad nefarium cum Satana commercium inuadunt, ut Magicos, hisque continentes, diuinarios, quos vno nomine S. Lucas *Actorum* 19. *curiosos* vocauit; præterea eos, qui depretiare res sacras ob admisiones friuolas possunt, quales multi Apocryphi, scæterentes fabulamentis, quibus æstimatio veris sacris narrationibus decedit; in quem ferè finem ab hæreticis non pauca sacra historia, conficta, aut admisso fursure vitioso, adulterata nequiter sunt. Addendi denique prædictis libri obsceni, & famosi, vel aculeati, aut saliti supra iusti ac recti mensuram.

14.

EROTEMA III.

An libri Hæreticorum configendi?

Esse configendos hæreticorum libros, negant omnes hæretici, ac nominatim Oecolampadius, in quem agit Vellofillus *in aduertentiis ad tomum 6. Hieronymi*, quest. 9.

Libri Hæreticorum, citra dubium dammandi.

Quicquid verò hæretici pro se, & libris suis solliciti contendunt, nulla planè est, aut esse potest dubitatio, quin hæreticorum libri sint suffixione dignissimi. Si enim viuus sermo hæretici, eiusque alloquium deuitandum est Christiano, (serpit enim ut cancer sermo hæretici, autore Apostolo;) & idcirco allocutiones hæreticorum seuerè damnant Patres, ut Cyprianus *epist.* 55. *ad finem*, & *epist.* 40. n. 16. ac S. Leo *serm.* 18. *de pass.* quanto magis scriptio, quæ non volat, & momento dilabitur ut verbum ore prolatum, sed perstat veluti perennis quidam fons virulentia transmittendæ in infinitos simul mortales, ad quos viuæ oratio nunquam pertigisset? Quòd si hæreticus iam concesserit in Orcum, nec alloqui ultra superstites queat; libris tamen potest etiam iam in Tartaro sepultus, disseminare virus suum: qui proinde multo magis auersandi sunt, quàm ipsius hæretici cadauer. Nam in libro sistitur anima ipsa, & malignitas hæretici. Pulchrè sanè Themistius *orat.* 13. [Animam ego sapientis hominis, illius sapientiam esse arbitror, ac mentem atque sermonem: sepulchra verò eiusmodi animarum, libros ac scripta, in quibus tanquam in monumentis, recondita eorum reliquiæ seruantur.]

15.

Hoc in rem præsentem elegantissimè dixit S. Cyrillus *lib.* 14. *de ador.* tractans quod *Leuit.* 11. habetur, de munditia animalis fissam habentis ungulam pedis, ac ruminantis. Econtra enim, ut addit, [Immundus ex lege est, qui altero caret. Quod verò ab his abscedere oporteat, nullaque ratione eorum participes cerni, declarauit, dicens: *De carnibus non comedetis, & morticina ipsorum non attingetis.* Neque enim cum viuentibus, (inquit,) versabimini. Et si quis fortè

B

huius-